

SCREENAGEREK A VIRTUALITÁS ÉS A VALÓSÁG VÁLASZÚTJÁN?

„A VALÓSÁG KRISZTUSBAN VAN.” (KOL 2,17)

Az Előadásomban a következő forrásokból idézek: a dőlt betűvel jelzettek Pápai körlevelek a Tömegtájékoztatás Világnapjára (a körlevél megjelölésével), Az Y-nal jelzett forrás: Tari Annamária: Y generáció, Klinikai pszichológiai jelenségek és társadalomlélektani összefüggések az információs korban. Minden további forrást a lábjegyzetben jelöltem.

A globalizáció jelenségének egyik vonása, hogy a média jelentősen meghatározza a kulturális környezetet (vö. II. János Pál, A gyors fejlődés kezdetű apostoli levél, 3). Van, aki azt állítja, hogy a média befolyása vetekszik az iskola, az Egyház, sőt még a család formáló hatásával is. „Sokak számára a valóság megfelel annak, aminek a média állítja.” (Tömegtájékoztatás Pápai Tanácsa, Aetatis Novae, 4) Kölcsönösség merül fel: egyrészt a médiaipar felelőssége, másrészt az olvasók, a nézők és hallgatók aktív és kritikus részvétele. A szülők, az Egyház, az iskola felelőssége, hogy a média szelektív használatára neveljék a gyermekeket. A médiára való nevelésnek pozitívnak kellene lennie. Ha azt mutatjuk a gyerekeknek, ami esztétikailag és erkölcsileg kiemelkedő, segítjük őket, hogy saját véleményük alakuljon ki, meggondoltak legyenek, és fejlődjen az ítélőképességük. Fontos, hogy felismerjük a szülői példamutatás alapvető értékét, A szépség mint isteni tükrör inspirálja, étellel és erővel tölti el a fiatal szívet és elmét, míg a csúnya és vulgáris dolgok lehangoló hatással vannak az ember hozzáállására, magatartására.” (XVI. Benedek 2007.)

A '90-es évek végén, Magyarországon is megjelentek a **screenagerek**. A televízió, számítógépen felnőtt generáció tagjai, akiknek természetes közeget jelentenek a technikai eszközök, világképükbe beépülve azok hatására formálódik gondolkodásmódjuk, s ezzel párhuzamosan újfajta képességeik alakulnak ki. Információik nagy részét képernyőkről szerzik, játékaik nagy része is video- vagy számítógépes játékok.¹

A TECHNOLÓGIA ÉS A DIGITÁLIS NEMZEDÉK LEHETŐSÉGEI:

1.PÁRBESZÉD A TÁVOLI KULTÚRÁK ÉS EMBEREK KÖZÖTT: „A kommunikáció és a barátság utáni vágy emberi természetünkben gyökerezik. Amikor szükségét érezzük, hogy mások felé lépünk, amikor jobban meg akarunk ismerni másokat, vagy szeretnénk, hogy mások megismerjenek bennünket, akkor Isten hívására válaszolunk, egy hívásra, mely természetünkbe van vésve. Ez nem más, mint hogy **Isten képére és hasonlatosságára vagyunk teremtve, a kommunikáció és a közösség Istenének képére.**” (XVI. Benedeknek a Tömegtájékoztatás Világnapjára írt Körlevele, 2009.) „Óriási lehetőségeket rejt magában az egyének és közösségek közötti kapcsolat, kommunikáció és megértés elősegítése. Ezeket az eszközöket a barátainkkal való kapcsolattartásra, illetve arra használják, hogy új barátokat találjanak, közösségeket és ismeretségi hálózatokat építsenek, hogy információkat és híreket keressenek, hogy megosszák másokkal gondolataikat és véleményüket. Nagyon sok jó származik ebből az új kommunikációs kultúrából: a családtagok kapcsolatban maradhatnak egymással akkor is, ha nagyon távol vannak egymástól, a diákok és a kutatók könnyebben és hamarabb hozzáférnek dokumentumokhoz.” (XVI. Benedek – 2009.) Az új technológiák utat nyitottak a különböző országokban élő, különböző kultúrájú és vallású emberek közötti párbeszédhez is. Az új digitális tér, az ún. cyberspace lehetővé teszi, hogy találkozzunk egymással, megismerjük mások értékeit és hagyományait. Persze ahhoz, hogy ezek a találkozások hasznosak legyenek, a kifejezés tisztességes és korrekt formáira, valamint figyelmes és másokat tisztelő befogadásra van szükség. (XVI. Benedek – 2009.)

2.HATÉKONY ÉS GYORS EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS SEGÍTSÉGNYÚJTÁS: A technológiai eszközök nyújtotta előnyöket minden ember és minden közösség, különösen a szűkeket szenvedők és kiszolgáltatottak szolgálatába állítsuk. Olyan új digitális közösségi hálózatok jönnek létre, amelyek előmozdítják a szolidaritást, a békét, az igazságosságot, az emberi jogok és az élet tiszteltetését, és a teremtett világ javát szolgálják. Ezek a hálózatok megkönnyíthetik az együttműködést a különböző földrajzi helyzetű és kultúrájú népek között, lehetővé téve számukra, hogy erősödjön közös emberségükben és a társfelelősségük tudatában mindenki javára. (XVI. Benedek – 2009.) Gondoljunk csak a **cunami** alkalmával milyen gyors és hatékony nemzetközi szolidáris segítségnyújtás indult el a technikai eszközök segítségével is használva. Ez korábban elképzelhetetlen lett volna.

3.EVANGELIZÁCIÓ: Szent Pál az Evangélium terjesztésére minden akkor ismert legmodernebb eszközt felhasznált. Az írásbeliség akkor még kevesek privilégiuma volt. Pl. egy pergamen tekercs előállítás, amire Pál írta leveleit, kb. egy egész birkanyáj levágásába került. Az előadásunk mottójaként választott íge abban a Kolosszeieknek írt levélben szerepel, amelynek a záradékában lelkükre köti: „Ha nálatok már felolvasták ezt a levelet, gondoskodjatok róla, hogy a laodíceai egyházban is felolvassák. Ti pedig olvassátok el a laodíceaiakét!” Létrehozta az első levelező-listát? De micsoda tartalmak jelentek meg rajta! Nem került a levélszemetek közé, hanem még évek múlva is újraolvasták és körbeküldték, majd másolták. Mi milyen tartalmakat osztunk meg ismerőseinkkel? A teljes magyar lakosság 50%-a elérhető az iwiw-en, és 36%-a Facebook-on. Ez utóbbi szám rohamosan emelkedik. A Facebookon lévők 95%-a aktív, átlagban napi 31 percet töltenek a FB előtt, 130 ismerősük van, és havonta 90 üzenetet osztanak meg ismerőseikkel. A havi 90 üzenetünk közül mennyi mutat Jézusra? A keresztények képesek lennének elárasztani az internetet evangéliumi tartalommal. Vajon miért nem teszik? Képesek lennének ezt a digitális kontinenst bejárni az örömhírral, amint Szent Pál szinte az egész akkor ismert világot. Mi volt a titka? Mindig oda ment, ahol az emberek elérhetők. Filippiben a folyó partra ment, ahol az imádság helye volt, Athénban a közélet fórumán, az Areopaguszon hirdette meg Jézus feltámadását. II. János Pál pápa szerint a média embermilliókat tud nevelni. A modern kor első Areopagusa. Mivel számos közösséget hozott létre a Római Birodalom területén az apostol, nem tudta rendszeresen végiglátogatni őket. Azt választotta, hogy az általa alapított közösségek lelki vezetését levelei és kiküldött tanítványai által gyakorolja. Ez a „virtuális” kapcsolattartás sokakban tartotta a hitet, akikhez nem tudott személyesen eljutni. A virtuális kapcsolattartás tehát nem ördögtől való, de soha nem szabad, hogy a személyesség rovására menjen. A Szentatya is bátorít az evangelizációban való használatára: „**A katolikus fiatalokhoz fordulok**, és arra buzdítom őket, hogy a digitális világban tegyenek tanúságot hitükről. Kedves fiatalok, érezzétek az elkötelezettséget arra, hogy megjelenítsétek a kommunikációs és információs világ kultúrájában azokat az értékeket, amelyekre életetek épül! Az egyház történetének kezdetén az apostolok és azok tanítványai a görög-római világba vitték Jézus örömhírét: akkor ahhoz, hogy az evangelizáció eredményes legyen és megvalósuljon szándékuk, hogy megérintsék az emberek szívét és értelmét, arra volt szükség, hogy alaposan megértsék az akkori pogány népek kultúráját és szokásait. Ugyanígy ma, Krisztus hírüládása az új technológiák világában feltételezi azok alapos ismeretét, majd azt követően megfelelő használatát. Fiatalok, akik szinte spontán módon **összhangban vagytok ezekkel az új kommunikációs eszközökkel, elsősorban rátok vár a feladat, hogy evangelizáljátok ezt a „digitális kontinenst”**. Vállaljátok lelkesen az evangélium hírüladását kortársaitok között! Ismeritek féltelmeket és reményeiket, lelkesedésüket és csalódásait: a legértékesebb ajándék, amit adhattok nekik az, hogy megosztjátok velük Isten „jó hírét”, aki emberré lett, szenvedett, meghalt és feltámadt, hogy üdvözítse az emberiséget. Az emberi szív olyan világra vágyik, ahol szeretet uralkodik, ahol az ajándékokat az emberek megosztják egymással, ahol az egységet építik, ahol a szabadság az igazságban nyeri el valódi jelentését, és ahol minden ember identitása egy egymást kölcsönösen tisztelő közösségben valósul meg. A hit ezekre a vágyakra választ tud adni: **legyetek ennek hírnökei! A pápa mellettetek van imáival és áldásával.**” (XVI. Benedek 2009.) Papoknak írta Benedek Pápa 2010-ben: **S hogyan higgyenek abban, akiről nem hallottak? S hogyan halljanak róla, ha nincs, aki hirdesse? S hogyan hirdesse az, akit nem küldtek?**” (Róm 10, 11.13-15). „Jaj nekem, ha nem hirdetem az Evangéliumot” (1Kor 9,16). A papoknak tudniuk kell úgy jelen lenni a digitális világban, hogy folytonosan hűek maradnak az evangéliumi üzenethez.

¹ Vö. Gábor K.-Kabai I.-Marticsák A. (2003) Információs társadalom és az ifjúság, Belvedere, Szeged, 12.

A digitális világgal való kapcsolatában a pap megszentelt szívének jobban kell érvényesülnie, mint a médiában való jártasságának. Isten embere... meg tudja erősíteni, hogy Istennek joga van jelen lenni minden korban, azért hogy a kommunikáció új formái között Ő előrehaladjon a városok utcáin, megállhasson a házak és a szívek küszöbén, és elismételje: „Nézd, az ajtóban állok és kopogok. Aki meghallja szavam, és ajtót nyit, bemegyek hozzá, vele eszem, ő meg velem” (Jel 3,20). Különleges figyelmet szenteljünk a keresőknek, sőt a digitális világban végzett pasztorációnak azokra is oda kell figyelnie, akik nem hisznek, akik bizalmatlanok, és szívükben ott van az abszolút és az el nem múlt igazság iránti vágy. Ahogy Izajás próféta is elképzelte az imádság házát minden nép számára (vö. Iz. 56,7), talán feltételezhetjük, hogy az Internet teret teremthet – a jeruzsálemi templom külső udvarához hasonlóan – azok számára is, akik még nem ismerik Istent? **Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a papi szolgálat termékenysége mindenekelőtt abból fakad, hogy az imádságban találkozunk Krisztussal és hallgatjuk őt.**

Ha eredményes missziót szeretnénk, akkor ma már nem elég az egyes népek közötti kulturális szakadékokat átlépni, mert az igazi határok a fogyasztók egyes csoportjai az egyes szubkulturák között húzódnak, melyek pl. online választásokon és preferenciákon keresztül akár a világ legkülönbözőbb népei közül közösségi hálókba vagy klánokba rendeződnek. Pl. akik a Nike cipőt lájkolják, vagy akik a techno zenét „teccikelik” ☺. Egész kultúrák és népek maradtak csaknem évezredekig bevehetetlenek a kereszténység számára. A kínai nagyfal pl. egy kulturális behatolhatatlanságot is jelentett. A globalizáció és a digitális technika egy pozitív hozadéka: Olyan **hatalmasságaink vannak ma a jézusi missziós parancs teljesítésére: „Menjetek el az egész világra és tegyetek tanítványommá minden népet!”** (Mt 28,19), ami Szent Pál idejében még elképzelhetetlen volt. „Mára „a technológiai haladás a média terén legyőzte az időt és a teret, és az óriási távolságok ellenére megteremtette a személyek közötti azonnali és közvetlen kapcsolat lehetőségét. De sajnos a közvetlen kommunikáció nem mindig járul hozzá a társadalom egészének együttműködéséhez és a közösség építéséhez. Ugyanakkor a média képes építő módon hozzájárulni mindannak terjedéséhez, ami jó és igaz. Kiemelkedően fontos a házasság és a családi élet támogatása és példaként való bemutatása, hiszen éppen ez minden kultúra és társadalom alapköve (vö. Apostolicam Actuositatem, 11). A tömegtájékoztatási eszközök és a szórakoztató ipar a szülőikkel együttműködve azzal tudják támogatni a gyermeknevelés nehéz, de magas szellemi hivatását, hogy az emberi élet és szeretet kiemelkedő példáit mutatják be (vö. Inter Mirifica, 11). Mennyire lehangoló és szomorú látni mindezeknek az ellenkezőjét! Nem fáj-e a szívünk különösképpen akkor, amikor a fiatalokat hamis és lealacsonyító szerelmi kifejezőmódok befolyásának teszik ki, és az Istentől kapott méltóságot – amely minden embernek megadatott – nevetségessé teszik, és a család értékeit veszélyeztetik?” (XVI. Benedek 2006.) **Ma Magyarország is missziós területté vált, különösképpen a fiatalok.** Mindazok a falvaink, ahol nincs keresztény ifjúsági közösség, ifjúsági szempontból szinte teljesen érintetlen missziós területként foghatók fel. A kereszténység és az evangélium valóságos közösséget hoz létre Krisztusban, mert „a valóság Krisztusban van” (Kol 2,17). Hiába részesültek sokan hitoktatásban, mégsem érintette meg, s jutott el hozzájuk az evangélium, és értékvalasztásaikban, posztolásukban, preferenciáikban, életformájukban pogánynak bizonyulnak. Ma egyetlen településen és nemzedéken belül egymástól elkülönülő, egymás nyelvét, értékrendjét is nehezen értő, egymás számára is szinte idegen fiatalok kisebb csoportjaival, közösségi hálóival, „klánjaival” találjuk szembe magunkat. Ezt a folyamatot az internet csak erősíti: mindenki keres a saját szellemi színvonalának és érdeklődési körének megfelelő ismerősöket, de azokkal, akik mellette élnek, nem akar közösséget alkotni. A keresztény közösségeknek nem csak a szimpatikusakat és szellemi szintjüknek megfelelőket kellene tudniuk megszólítani. Régen, ha egy misszionárius idegen kultúrába készült, először is megtanulta az idegen ország nyelvét. Ma is kell a folyamatos nyelvkurzus, hogy a digitális kontinens valamely – még az evangéliummal be nem vett – részén élőknek értsük és beszéljük a nyelvét, s eljussunk az evangéliummal számunkra kissé idegeneknek tűnő fiatal testvéreinkhez, osztálytársainkhoz is. Szent Pál is ezt tette: „A zsidók közt zsidóvá lettem, hogy megnyerjem a zsidókat” (1Kor 9,20). **Tanuljunk meg, hogy a hitünkről szóló vagy értéket közvetítő tartalmakat ne csak a mi keresztény „klán”-unkhoz tartozóknak küldözzessük!** Ugyanakkor tanuljunk meg azt is, hogyan tudjuk kiválasztani, hogy kit mivel lehet megszólítani, **vonzó módon!** Valakinek már az evangélium közvetlen meghirdetésére van szüksége, valakinek viszont még csak elő-evangelizációra, s ellenszenvessé tennénk az evangéliumot, ha máris naponta olyan tartalmakat küldözzetnénk neki, ami töményen vallásos, s amivel egyelőre még nem tud mit kezdeni, legfeljebb csak azt érzük el, hogy nem nézi meg többé, ami tőlünk származik.

A TECHNOLÓGIA NYÚJTOTTA RENDKÍVÜLI LEHETŐSÉGEK VESZÉLYEI:

1. VIRTUÁLIS KAPCSOLATOK SOKASÁGA INTENZÍV SZEMÉLYES JELENLÉT HELYETT: Amint Szent Pálnál is láttuk: a tér-idő korlátok miatt lehetetlenné váló személyes jelenlétet valamelyest pótolni akaró virtuális kapcsolattartás tehát jó dolog, de soha nem szabad, hogy a személyességet helyettesítse, vagy annak rovására menjen. Ez akkor történhet meg, ha valaki a „MINDENKIÉ VAGYOK, DE SENKIÉ IGAZÁN” jelígre úgy szétosztja magát és annyi felé, hogy törvényszerűen, mindenhol csak egy kicsi és felszínes jut, s idejét annyira kitölti a virtuális kapcsolódás világa, hogy nem jut idő a valóságosra. Egy kutatás szerint „a magyar serdülők napi 2,5 órát nézik a tévét, és 40%-uk a televízióból választott példaképet.”² Tehát a médiában szereplő személyekhez olyan erősen kapcsolódnak virtuálisan, hogy azok már-már valóságosabbak és meghatározóbbak lesznek az életükben, mint a hús-vér emberek, akikkel való személyes kapcsolatra már nem jut idő, vagy éppen csak kezdeményező bátorság. A magyar serdülők a televíziót „leginkább akkor nézik, ha el akarják tölteni az időt, szeretnék kevésbé magányosnak érezni magukat, vagy borzongani szeretnék.”³ Szent Pál nem merült ki abban, hogy egy-két kattintással virtuális közösségi hálókat hozzon létre, hanem a Szentlélek által valóságosakat szült életre sok fájdalommal és kitartó küzdelemmel. A virtualist pedig mindig a valóságos és személyes szolgálatába állította. „Szomorú lenne, hogyha vágyunknak, hogy on-line fenntartsuk és erősítsük a barátságokat, az lenne az ára, hogy kevesebb időnk jut a családra, a szomszédainkra és azokra, akikkel nap mint nap találkozunk a munkahelyünkön, az iskolában, a szabadidőnkben. Amikor ugyanis valaki megszállottan vágyik a virtuális kapcsolatra, akkor ennek következménye odáig mehet, hogy az ember elszigetelődik, megszakítva a valós társadalmi érintkezéseket. Végül ez zavarokat okoz a pihenési, az elcsendesülési és az elmélyülési szokásaikban, amelyek viszont szükségesek az egészséges emberi fejlődéshez”. (XVI. Benedek pápa 2009-es körlevele a Tömegtájékoztatás világnapjára). „Az új technológiák lehetővé teszik, hogy az emberek a tér és a saját kultúrájuk határait átlépve találkozzanak, megteremtve ezzel a lehetséges barátságok új világát. Ez ugyan egy nagy lehetőség, de nagyobb figyelmet és tudatosságot is igényel a lehetséges kockázatok miatt. **Ki a „felebarátom” ebben az új világban? Fennáll-e a veszély, hogy kevésbé vagyunk jelen azok számára, akikkel a mindennapi életünk során találkozunk?** Megvan-e annak veszélye, hogy szétszortakká válunk, mert figyelmünk szétforgácsolódik és belemerül egy olyan világba, amely más, mint amiben élünk? Szánunk időt arra, hogy kritikusan átgondoljuk döntéseinket, hogy valóban mély és tartós emberi kapcsolatokat ápoljunk? Fontos mindig észben tartanunk: a virtuális kapcsolat nem helyettesítheti és nem is szabad helyettesítenie az emberekkel való közvetlen kapcsolatot életünk semmilyen szintjén sem. (XVI. Benedek 2011.) A fiatalok körében nagyfokú jövőtlenség mutatkozik. „A számítógépes játék ebben a közösségben alapvető kommunikációs, kulturális és presztízs adó szereppel bír. Aki a legtöbb pályán végig tud menni, az a menő az osztályban. Kortárscsoporton belüli személyes elismertség tehát virtuális tevékenység, és teljesítmény függvénye is lehet.” „Megállapíthatjuk, hogy a számítógépes ismeretek megszerzése meglehetősen intenzív intellektuális (szimbolikus és absztrakt) energiafelhasználást

² Kósa É. (2006) A felnőtté válás útján In: Tőzsér E. (Szerk.) Hit és élet a felnőttkor küszöbén, pszichológusok és teológusok 7. Új Ember, Budapest 156.

³ Kósa É. (2006) A felnőtté válás útján In: Tőzsér E. (Szerk.) Hit és élet a felnőttkor küszöbén, pszichológusok és teológusok 7. Új Ember, Budapest 159.14

igényel, melyben sokkal kevésbé van szerepe az érzelmi alapokon nyugvó, face to face kommunikációnak.” A ’kommunikatív-érzelmi síkon adó’ típusú, gyerekek körében kisebb valószínűséggel fordul elő otthoni számítógép, kevesebbet is e-maileznek.”⁴

2.KAPKODÁS, TÜRELMETLENSÉG, FESZÜLTSGTŰRÉS ÉS KONFLIKTUSKEZELÉS HIÁNYA: Az internet egy „AZONNALI” MŰFAJ. Szabad és szinte korlátlan a hozzáférés. Az állandó rendelkezésre állás fellazítja a magánélet és az intimszféra határait. Szinte meg vannak sérítve a fiatalok, ha valaki nem elérhető telefonon, vagy nem reagál azonnal egy üzenetre. A neten nincsenek szabályok és tiltások sem nagyon. Vajon mit jelent ez lélektanilag? (Y29.) Nem kell sokáig magában tartania a feszültségeit, biztosan talál on-line egy ismerőst, barátot, aki reagál a jelentkezésre. De ez a gyors feszültségoldási lehetőség valóban jól tesz-e a személyiségnek? (Y30-31.) A valódi feloldás időigényes lélektani munka, ami alatt jó, ha az illető magában tartja a feszültségeket, a magában tarásnak ez a képessége (holding) a felnőtt személyiség jellemzője. Amikor mások azonnali véleménye kell a megnyugváshoz, akkor fennáll a veszély, hogy nem önnön személyisége vezeti az életben az illetőt, hanem a megfelelés vagy a hasonulás vágya. (Y33-34.)

A diákok ahhoz szoknak hozzá, hogy szórakoztassák őket. „Ha a legkevésbé is unatkoznak, csak fordítanak egyet a sávváltón. A vizualitás szerepe fokozottan nő.”⁵ Legjellemzőbb a sürgetettség, vagyis az átrohanás vágya olyan érzelmi élményeken, amelyekhez éreztető és némi elszántság vagy bátorság is szükségeltetne. Ebben a világnézetben nincs helye a bánatnak és a szomorúságnak (Y219.) Az internet adta közösségi kapcsolódási lehetőségek segítenek leküzdeni a magány és az izoláció, a pesszimizmus és a kilátástalanság érzését. A régi mondás: „nem érünk rá élezni a fejszét, mert vágni kell a fát”, ma így hangozhatna: a saját érzelmek megismeréséhez és megértéséhez vezető út háttérbe szorulni látszik, mert „nincs idő” a feldolgozásra: boldognak kell lenni. (Y220.) Egyre nehezebb kialakítani egy olyan – érzelmileg kielégítő – emberi kapcsolatot, amelyre nagy szükség lenne a valóságban. A világ ugyanis nem azt sugallja, hogy fárasztó, nehézkes vagy épp erőfeszítéseket kívánó dologra vágyjunk. „MINÉL KÖNNYEBB, ANNÁL JOBB” vallják ma sokan, csak sajnálatos módon a személyiség megismerése, az önértékelés és a jó önbizalom kialakítása nem mindig örömmel jár. (Y221.) Egy kapcsolatnak mindig vannak kiábrándító és lehetetlennek látszó mozzanatai, nehéz és fájdalmas pillanatai, amikor meg kell küzdeni a konstruktív megoldásokért. Az élet továbbra sem egy jó kis filmvígjáték, ahol mindenki előre tudhatja: úgyis happy end lesz a vége. Az emberi kapcsolatok forgatókönyvében sokszor kell keményen dolgozni ezért a jó érzésért. De ha nem a legkönnyebb ellenállás felé haladunk, akkor általában kitermelődnek azok az eredmények, amiknek aztán nagyon lehet örülni. A társadalom „narcisztikus üzemmódban” működő világában persze nem ez az ajánlott megoldó képlet, hanem sokszor az inkább pszichoterápiásan (kizárólag a saját érdek mentén) vezérelt egyéb utak, mint a manipuláció, az ultimátumok, vagyis a továbblépés egy könnyebb kapcsolat felé. (Y222.) A kesergő klinikusok szerint egyre több azon felnőttek száma, akik játékfüggők vagy saját családjuk helyett sokkal többet törődnek a virtuális csoportjukkal, amelyekben konfliktusmentesen létezhetnek, vagy éppen olyan érzelmeket élhetnek át, amelyeket a valóságban már régen nem. (Y57.) Ijesztően megnőtt a válások és így a csonka családok száma. **A párkapcsolati és családi zavarok alapját az emberi kapcsolatokban tapasztalható érzelmi válságok, a kiüresedés, a frusztrációs tolerancia alacsony foka, a kompromisszumképtelenség, valamint a konfliktusmegoldási problémák képezik.** (Y256.) Óra után egy kisiskolás mondta a tanárának: „Rohanok haza, mert a paradicsomomat meg kell locsolni”. El volt olvadva a Tanítónő, de kiderült, hogy virtuális paradicsomra gondolt. Gyors és villámsebes lett minden. A digitális generáció változatosságra törekvő, elmélyülni nehezen tudó. Itt hamar véget ér minden. Egy rövid, max. 2-3 perces YouTube videó után már lépünk is tovább a következőre, s nem állunk meg, hogy elgondolkozzunk, feldolgozzuk, amit láttunk. A hosszabb cikkeket pedig már el sem kezdjük olvasni. Már nem a tartalom dönt sokszor, hanem a csomagolás, s a figyelemfelkeltő cím. Korunk életérzésévé vált: NINCS IDŐM, MENNEM KELL.⁶ Végül ugyanezt tesszük (pár)kapcsolatainkban is: már lépünk is tovább a következőre, ha már nem elég szórakoztató a másik.

3.ÁRUCIKK LÉTMÓD: Nemcsak üzeneteinket kell tudni jól felcímkézni, ha azt akarjuk, hogy elolvassák, hanem önmagunkat is. A digitális kontinens egy nagy piaccá (mint a görög Agóra) vált, ahol az ember is árucikké lapolódhat. Az ember termék egy vizuális kultúrában. Termék voltom minőségét elsősorban a külsőm határozza meg, nem a szaktudásom. Németországban egy munkahelyről nemrég kirúgták a kövéreket. Beleszületünk ebbe a termék voltba, s minden áron próbáljuk magunkat eladni. A fogyasztói társadalom egy verseny. Ugyanakkor gyakran nincsenek biztos gyökereink. Nem tudjuk, kihez tartozunk, kik vagyunk, honnan jöttünk, hová megyünk. Sok fiatal küzd identitásválsággal.⁷ Az emberek nagy százaléka internetezik, Facebook-ozik, chatel, igyekszik fennmaradni a víz tetején, miközben folyamatos az egzisztenciális szorongása. (Y18.) **LÉTELEMŰNK A SZORONGÁS.** A gesztusban, ahogy valaki „kiteszi” magát a netre, olykor a saját intimitáskorlátok hiánya fedezhető fel. (Y221.) Az intimitáskorlátok hiánya pedig identitásválságot jelez, melynek hátterében szorongás áll az önértékelésben: karcsú derék, lapos has, hófehér fogak és égig érő combok – ezt látjuk a reklámokban. A legfontosabb az életben a külső, és az állandósult boldog mosoly (Y94-95.) A természetes állapot sokszor szorongáskeltő. Sokan menekülve a valóságtól, virtuális térben élnek át olyan szerepeket és helyzeteket, amelyekben sikeresek lehetnek. (Y209-210.) Egyes pszichiáterek szerint az internet az új kábítószer, amely elszakítja a betegeket a valóságtól. A szenvedélybetegség hátterében nagyfokú bizonytalanság állhat. (Y194-195.) Az idősebbek közül – az ő szemszögükből érthető módon – sokan visszasírják a régi értékeket: elveszni látják a könyvek illatát, az élő beszélgetéseket, a valódi világban átélhető élményeket. Ők nem akarnak „lájkolni”, „posztolni”, és a nagyfi még igazi süti illatot varázsol a konyhában. Nem érti a virtuális tortát és a rénszarvasokat sem. De ez így van jól. (Y298.) Ugyanakkor mégis meg kell tanulnunk jelen lenni ebben a virtuális világban is, s eladni üzeneteinket, de nem olyan áron, hogy meghamisítanánk. Meg kell tanulnunk ezen a fórumon is úgy közölni önmagunkat, hogy az egyszerre legyen tanúságtévő és egyszerre dekódolható a többiek számára. Pl. ha állandóan csak kevesek számára érthető vallásos szakzsargonokat használni, az sem szerencsés, de ha azért, hogy elfogadjanak – s megfeleljek az elvárásoknak – másnak mutatom magam, az sem. Az pedig végképp elfogadhatatlan egy keresztény számára, ha megcsonkítom az evangéliumot, annak érdekében, hogy emészthető legyen. „Az igazság tesz szabaddá titeket” (Jn 8,32) – mondja Jézus. Sokan – szó szerint – kivetkőznek magukból, pedig rendszeresen ott ülnek a templomban. **Mi ne erotikus töltetű vagy csokolózós stb. képeket tegyünk fel magunkról vagy másokról, hanem ami szemérmes (tiszt), s ügyeljünk arra, hogy azok is legyünk. Ne nézzünk, terjesszünk hitünkkel össze nem egyeztethető romboló, durva tartalmakat, vagy olyat, ami az emberi személy és szerelem teljes értelmét és méltóságát sérti.** Egyszer valaki feltette egy lány szolid képét, talán az épp most megismert barátnőjéét, s elküldte ismerőseinek. Pechemre én is köztük voltam. A fiú ismerősök máris kommentálták a képet: „dugható csaj”. Szánalmas, s nem is vesszük észre, mennyire megalázó, s milyen módon járul hozzá az erőszak terjedéséhez és a női méltóság és a szexualitás leértékeléséhez. Az ilyen jellegű kommenteket pedig ne

⁴ Horkai A. (2006) Kulturális kommunikáció a screenagerek mindennapjaiban in: Kultúra és Közösség művelődésméleti folyóirat 8 (1): 96.

⁵ Vö. Mérei F. (1989) Társ és csoport, Akadémiai, Budapest

⁶ Vö. Lothringer Éva, SSS Y generáció című előadása a 2011. novemberi Országos Ifjúsági Tanulmányi Napokon.

⁷ Vö. uo.

lájkoljuk, hanem egy emotikonnal is kifejezhetjük szomorúságunkat, mely Isten szívében van: ☹ + könnycsepp. Vigyázzunk azonban, hogy ne sértegezzünk, ne váljunk igazságosztóvá vagy erkölccsösszé, de legyünk hiteles, tanúságtevő keresztények. Írjuk felül pozitív, vidám, jópofa, értékes és Krisztusnak tetsző tartalmak terjesztésével a sok szennyet, ami közöttünk terjed, s ne váljunk akár öntudatlanul is a Gonosz eszközeivé: **"Ne engedd, hogy legyőzzön a rossz, inkább te győzd le a rosszat jóval"** (Róm 12,21). *A felhasználóknak kerülniük kell az embert lealacsonyító szavak és képek használatát, és ki kell zárniuk azt, ami táplálja a gyűlöletet, a türelmetlenséget, megrontja az emberi szexualitás intimitását és szépségét, kihasználja a gyengéket és a védteleneket.* (XVI. Benedek-2009.)

Minden olyan törekvés, és program – beleértve az animációs filmeket és videó játékokat –, amelyek a szórakozás jegyében felmagasztalják az erőszakot és antiszociális viselkedést tükröznek vagy közösségesse teszik az emberi szexualitást, perverzióknak minősül, főleg, ha ezek a műsorok gyerekeknek vagy serdülőkoriúknak szólnak. Hogyan magyarázzuk meg ezt a „szórakozást” annak a számtalan ártatlan fiatalnak, akik erőszak, kizsákmányolás és visszaélés áldozataivá válnak. (XVI. Benedek 2007.) Fennáll a veszélye annak, hogy... az embert pillanatnyi érdekeknek rendelik alá. Itt az ideológiai célokra használt, a zaklató reklámokon keresztül fogyasztási cikkek eladására irányuló kommunikációra gondolok. A valóság bemutatásának ürügyén valójában az egyéni, a családi és a társadalmi élet helytelen magatartásformáit akarják legitímálni és ránk erőltetni. A hallgatottság és a nézettség növelése érdekében alkalmanként a szabályok áthágásától, a vulgaritástól és az erőszak bemutatásától sem riadnak vissza. **Erkölcseleg nem minden fogadható el, ami technikailag megvalósítható.** Így fennáll a veszély, hogy a média negatív hatást gyakorol az ember lelkiismeretére, döntéseire, és végül korlátozza az ember életét és személyes szabadságát. Ezért elengedhetetlen, hogy a tömegműködési eszközök szenvedélyesen védjék az embert és tiszteltben tartsák máltóságát. El kell kerülni, hogy a média a korunk valódi csapásait jelentő gazdasági materializmus és etikai relativizmus szócsöve legyen. A média elősegítheti és elő is kell segítenie az emberre vonatkozó igazság megismertetését és védelmét azokkal szemben, akik ennek tagadására és megsemmisítésére törekzenek. **Az ember szomjazza és keresi az igazságot. Ezt igazolják azok a mutatók, amelyek számos kiadvány, program és színvonalas műsor sikerét tükrözik, amelyekben elismerik és jól bemutatják az igazságot, az ember szépségét és nagyságát, beleértve vallási dimenzióját is.** (XVI. Benedek – 2008.)

Profilképünk, megjelölt érdeklődési körünk, világnézetünk, kedvenc zenéink stb. legalább tükrözik-e meggyőződéseinket? Netán Jézusról tesznek tanúságot? Nem arról van szó, hogy folyamatosan Jézus nevét kellene emlegetni, bár mellébeszélés és öszintétlenség, aki keresztény léte „túlóvatoskodik” említésével, hanem ahogy a Szentatyia mondja 2011-ben a Tömegtájékoztatás Világnapjára írt körlevelében: „a digitális világban is létezik keresztény stílusú jelenlét: ez a becsületes és nyílt kommunikációban nyilvánul meg, amely felelősség- és tiszteletteljes a másik felé. **Az evangélium hirdetése az új médián keresztül nemcsak azt jelenti, hogy kimondottan vallási témájú anyagokat közvetítünk a különböző eszközökkel, hanem azt is, hogy digitális profilunkon és kommunikációs módunkon keresztül következetesen tanúságot teszünk az evangéliumhoz teljesen hű választásainkról, preferenciáinkról és ítéleteinkről, akkor is, ha ezt nem mondjuk ki nyíltan...** Mindenekelőtt tudatában kell lennünk, hogy az általunk megosztani kívánt igazság értéke nem a „népszerűségéből” vagy a nézettségének mennyiségéből fakad. Ahelyett, hogy elfogadhatóvá próbálnánk tenni vagy akár felhigítanánk ezt az igazságot, sokkal inkább a maga teljességében kell megismertetnünk. Akkor is, amikor a világháló virtuális terében hirdetjük az evangéliumot, szükség van arra, hogy megtestesüljön a valóságos világban és azoknak a testvéreinknek az arcába tekintve, akikkel a mindennapi életünket megosztjuk. **A hit átadásában ezért mindig alapvetőek maradnak a közvetlen, emberi kapcsolatok!** Szeretném arra hívni a keresztényeket, hogy bizalommal, tudatos és felelősségteljes kreativitással csatlakozzanak ahhoz a kapcsolati háléhoz, amelyet a digitális kor lehetővé tett. Nem egyszerűen az ottani jelenlét iránti vágy kielégítéséért, hanem mert ez a háló szerves része az emberi életnek. A világháló hozzájárul az intellektuális és spirituális tudat új és összetettebb formáinak kifejlődéséhez és meggyőződéseink egymással való megosztásához. Végül megközelítésül, az igazság – maga Krisztus – a teljes és valódi válasz az embernek a kapcsolat, a közösség és az értelem utáni vágyára. Ezeket a vágyakat tükrözi a közösségi hálókban való nagyarányú részvétel is”.

4. „SOK DOLOG EGY IDŐBEN”: A szimultán felületkezelés elsajátításával sokszor életünk más területein is „sok dolog egy időben” életet kezdünk élni. Az idősebb generációnak nehéz megértenie, hogyan lehet olvasni valamit, miközben szól a zene, felugrálunk a chat-ablakok, mert valaki éppen írt, és közben miért kell megválaszolni egy éppen akkor érkezett sms-t. (Y31.) Ha a párhuzamos felületkezelés életszemléletté válik, úgy jelenhet meg a gyakorlati élet és kapcsolatok világában, hogy: valaki **egyidejűleg két barátnőt tart, több szakot folytat**, sok felületes kapcsolata van: mindenkié, de senkié sem igazán. Előfordulhat, hogy nem mer választani közülük egyet, melyben elmélyülhetne. Az a szorongás tölti el, MI LESZ, HA LEMARADOK VALAMIRŐL. Egy fiatal mondta el egyszer: „Sajnos túl sok érdekes dolog van a világban, ami elvonja az ember figyelmét a kapcsolatától. Sokszor izgalmasabb egy film vagy valamilyen játék a neten, közben meg a párom arra vár, hogy beszéljessünk. Nagyon könnyű elfordulni a valódi értékektől. Majdnem ráment a kapcsolatom...” Tény, hogy a (pár)kapcsolati létezés olyan, mint egy cserép virág. Azt is öntözni kell, mert gondozás és figyelem nélkül elpusztul. És hiába pótoljuk majd a Facebookon egy kiskertnyi virtuális virággal... (Y225.)

5. ÖNKÉPÉPÍTÉS: A nickname (internetes név) valójában egy álca. Lehetővé teszi, hogy ne kelljen vállalni személyazonosságunkat, és ezzel a szabadsággal élve bármikor bármit közölhessünk. (Y37.) De ezzel a lehetőséggel nagyrészt a nem megfelelően működő önértékelés és identitás miatt élnek olyan sokan. A névtelenség a csoportlélektan szabályai szerint feloldhatja azokat a morális gátakat, amelyek azonnal működésbe lépnek, ha névvel és arccal kellene megszólalni. (Y38.) Olykor meglepődnénk, ki áll egy-egy minősíthetetlenül agresszív komment mögött. *A digitális kommunikáció néhány jellegzetes korlátjával is kell számolnunk. Ilyen például az egyoldalú kapcsolat, az a tendencia, hogy belső világunknak csak egyes részét tárjuk fel, és az önképzítés veszélye, amely utat enged az öntetszelgésnek. Az ún. közösségi hálók által megteremtett nyilvános digitális térben való egyre nagyobb részvételük a személyek közötti kapcsolatok új formáit alakítja ki, kihat az ember önképére, így elkerülhetetlenül felvetődik az a kérdés, hogy helyesen cselekszik-e az ember, és hiteles-e a léte. A virtuális térben való jelenlét lehet a másikkal való személyes találkozás őszinte keresésének a jele, ha figyelünk arra, hogy elkerüljük a veszélyeket, mint például egyfajta párhuzamos világba való menekülést, vagy hogy túlzottan a virtuális világba helyezzük magunkat. A megosztás és a „barátságok” keresésekor találkozunk azzal a kihívással, hogy hitelesek legyünk, hűek önmagunkhoz anélkül, hogy abba az illúzióba esnénk, hogy mesterségesen alakíthatjuk nyilvános „profilunkat”. (XVI. Benedek – 2011). A patológiának társadalmi méretű teret ad az internet, ugyanis a negatív indulatok kifejezési lehetőségei óriásira nőttek, miközben sokkal láthatóbbá is váltak. Leginkább az a szomorú mindebben, hogy az emberek mintha elfelejtettek volna örülni, vagy épp drukkolni valakinek. A pozitív érzelmekkel való azonosulás kiment a divatból. (Y62.) Ha valaki mégis pozitív értéket, tekintélyt, tudást, elveket vesz védelmébe, az gyakran percek alatt elvérzik. Győz a destrukció, és marad a negatív indulatok özöne. (Y66.) A fogyasztói társadalom médiaplatformjainak úgy tűnik, egyelőre nem áll érdekében az értékrend helyreállítása. (Y69.) Sokan azért próbálnak kétségbeesetten önértékelésre szert tenni, hogy a virtuális térben másnak mutatják magukat, mint amilyenek valójában, de ezáltal csak saját szorongásukat fokozzák: vajon csak a maszkjaim miatt értékelnek, de mi lenne, ha kiderülne, hogy nem is vagyok olyan? A másik veszély, hogy a végén részben tényleg olyanná válnak, mint a virtuális vágyfantáziáikban. Ez lehet pozitív azonosulás egy értékkel, amivel eddig nem rendelkezett, de sajnos ez a ritkább, mert az internet világában ez nem menő. Az internet lehetővé teszi önmagunk klónozását (több nickname használatát), ami akár személyiségünk teljes megváltoztatásával egy „másik karakter” létrehozását is jelentheti. Minthogy ezt mások is megtehetik, a teljesen ismeretlen emberek találkozásánál számolnunk kell azzal, hogy mindkét fél az ideálképet mutatja. Különbösg tehető a valódi és az online személyiség vagy én között. Mindenki mutatja magát*

„valamilyennek”. Olyannak, amiről úgy gondolja: tényleg vonzó lehet mások számára. A vonzalom pedig rendszerint a hasonló értékek következtében alakul ki. A személyes találkozásnál már azt érzik: „ez nem az az ember”.

6.REALITÁSÉRZÉK SÉRÜLÉSE: A legfiatalabb generációk számára az, AMI NINCS AZ INTERNETEN, AZ MÁR NEM IS LÉTEZIK. Ma már az internetes médiafelület információit is kivétel nélkül igaznak hisszük. Még hozzá annak ellenére, hogy tudjuk: a webes tartalmak ellenőrzése (néhány kivételtől eltekintve) szinte sosem történik meg. Az információt nem szabad összetéveszteni a tudással. A valódi tudás hosszas tanulási folyamaton, alapszik. (Y47-48.) Amit begépelünk, az nem egészen ugyanaz, mint amit mondanánk. Egy vizsgálat során, a számítógépen kommunikáló csoport több egyet nem értést fejezett ki, és kevesebb olyan megjegyzést tett, amely enyhítette volna a feszült helyzetet, mint a közvetlen kommunikációban. Online környezetben mindannyian hűvösebbnek, feladatorientáltabbnak és lobbánékonyabbnak tűnünk fel, mint amilyenek valójában vagyunk. (Y291.) A digitális csatornán az érzelmek sokkal hamarabb válnak intenzívvé, mint egy fizikai kapcsolatban. A monitor ugyanis olyan felületté válik, ami teret ad a fantáziának, az ábrándozásnak, a tudattalan érzelmek korlátlan megjelenésének. Hiszen nincs jelen a másik ember, csak a képe. *Minden vele való érzelmi kapcsolat tehát olyan lélektani térben megy végbe, ahol nem a valóság, hanem a képzelet játssza a főszerepet. Ennek a belső képnek a csiszolása, alakítgatása szinte törvényszerűen oda vezet, hogy begyorsulnak az események, és olyan érzelmek is megjelennek, amelyek egy hagyományos szituációban jóval később születnének csak meg. Aki három-négy levélváltás után azt érzi, szinte már „beleszeretett” a másikba, az valójában a saját fejében lévő képbe szeretett bele, nem a másik emberbe, akit jószerivel nem is ismer. Ám mivel az érzelmek hihetetlenül gyorsan képesek intenzívvé válni, a helyzetet reálisnak láttatják. Ennek köszönhető a gyakori csalódások. (294.)* Megtévesztő és félrevezető tehát úgy kötődni vagy éppen megbeszélni vitás dolgokat, hogy személyes találkozás még nem jött létre. (295.)

GYAKORLATI KÖVETKEZTETÉS:

Eldönthetjük, hogy mi is a magyar fiatalok átlagába simulunk be (napi 2 és fél óra tévézés, 31 perc Facebook, kis szörfözés, számítógépes játék és egyéb kockulás), vagy döntünk a személyesség mellett. Ezért **ajánlatos beépíteni az életünkbe időkorlátokat:** pl. soha nem lépd át a másfél órás limitet (azaz ne tölts egy filmnél hosszabb időt a virtuális világban még pihenésképpen sem). Érdemes figyelned arra, hogy egy hétre nézve a napi átlag idő, amit töltődésképpen (s nem tanulás, munka céljából) összesen a tévézéssel, kockulással töltesz, ne lépje át lehetőleg a fél (de legfeljebb egy órát). Jól válaszd ki a tartalmakat, amit megnézel, elolvasol, leírsz! Jézus mit tenne, nézne, mondana helyedben? Olvass könyvet! Beszéljess személyesen is barátaiddal! Ne tartozzatok azokhoz, akik „haszontalanságra fecsérlik idejüket!” (2Tessz 3,12) **Készíts egy napi időhasznosítási táblázatot,** írd bele négy dolgot: hogy mennyi időt töltöttél el a média előtt, mennyit személyes kapcsolatokkal, mennyit a tanulással és az imával. Legalább időnként csináld ezt meg egy-egy héten át, hogy ráláss az életedre, hogy valóban arra tart-e, amit fontosnak tartasz. Értékrangsorod az időfelhasználásodon is tükröződik? Küldj keresztény értékrendet tükröző vagy direkt evangéliumi tartalmakat ismerőseidnek (ne csak a vallásosoknak)! Válogasd meg, kinek, mit, s milyen gyakran, hogy kedvük legyen megnézni! Ne próbáld megbeszélni vitás kérdéseket levelezőlistán vagy más virtuális fórumon, mert nem látod a másik reakcióját, megnyilvánuló érzéseit, ő sem a tiédet, s nem tudsz reagálni rá arányosan, mert nagyrészt fantáziád fogja kitölteni a hiányzó hézagokat, s könnyen belevetíthetsz ellenségességet, stb.

KÉRDÉSEK: Mit vársz a Facebooktól? Mit nyújt neked? Megkapod-e azt, amit vársz? Milyen a kapcsolatod szüleiddel, barátaiddal? Miért menekülünk olykor a virtualitásba? Mennyi időt szánsz naponta személyes kapcsolataidra, s mennyit a „kockulásra”? Hogyan változtak az emberi kapcsolataink, amióta szinte mindenkinek van tévéje, telefonja, számítógépe? Mi, keresztények, hogyan tudunk közösség lenni az interneten? Mondjatok pozitív példákat! Milyen tartalmas dolgokat tudnánk tenni szereteteinkkel, ami jobban lekötne minket a virtualitásnál? Adjatok ötleteket, hogyan evangelizáljunk az interneten keresztül, s hogyan ne? Hogyan nevelhetnénk egymást, ha valaki nem helyesen vagy krisztusian nyilatkozik meg? Hogyan nem? Hogyan lehet vonzóan megjeleníteni hitünket a médiában, s hogyan lehet felesleges ellenérzéseket kelteni iránta? Mikor és mivel lépheti át valaki a határt, amikor olyan áron akar kereszténységével vonzó lenni és népszerű, hogy már csorbul az evangéliumi üzenet? Mit jelent számodra ez a mondat: az igazság nem a népszerűségtől függ. Hogyan lehetek önképépítés nélkül hiteles és tanúságtevő profilomban, preferenciáimban, értékválasztásomban? Hogyan nem?

